

Корват О. В.

*к. е. н., доцент, доцент кафедри управління фінансовими послугами,
Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця
м. Харків, Україна*

АСОРТИМЕНТНА ПОЛІТИКА СТРАХОВИКІВ У СТРАХУВАННІ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Сільськогосподарське страхування є видом зі своєю тривалою історією становлення й, одночасно, перспективним видом страхування, що швидко розвивається та трансформує свої підходи до надання страхового захисту. Накопичений світовий досвід підтвердив доцільність страхування в аграрному секторі, зокрема у рослинництві. Однак нестабільне, суперечливе, високо мінливе, складне середовище підприємництва (VUCA-світ [1]) вимагає постійного пошуку та модернізації страхових технологій.

В сфері страхових відносин для сільгоспвиробників в умовах VUCA-світу необхідні страхові продукти, що дозволяють з оптимальними витратами знизити високу ризиковість агробізнесу. Страховики зацікавлені запропонувати продуктову лінійку страхових послуг для задоволення потреб агроринку в страхуванні. Інструментом встановлення зв'язку між вимогами ринку й асортиментом страхових продуктів має стати асортиментна політика [1, с. 142].

Страховий продукт – це технологія надання страхової послуги, формалізована в документах страхової компанії [2, с. 294] (правилах страхування, типовому договорі, формах заяв, актів тощо), які містять порядок й умови страхування. Сільськогосподарське страхування є «технічно вимогливим» [3, с. 91] для страховика, тому що вимагає особливої технології проведення страхових операцій на стадіях андеррайтингу, обслуговування договорів і врегулювання збитків.

Всі різновиди страхування продукції рослинництва можна поділити на дві групи: традиційні (індивідуальні) й індексні (параметричні) [3; 4; 5, с. 518].

Традиційне агрострахування базується на оцінці ризику врожайності сільськогосподарської культури та збитків, які підлягають відшкодуванню, на основі індивідуальних даних сільгоспвиробника. До традиційних продуктів відносять: страхування витрат на вирощування, страхування врожайності, страхування доходу.

Традиційні продукти розрізняються за набором ризиків:

- комплексне (мультиризикове) страхування;
- страхування від поіменованих ризиків (найчастіше від граду, вогню (пожежі), сильного вітру (бурі, урагану), зливи);
- страхування від катастрофічних ризиків техногенного та природного характеру, що завдають значні за розміром збитки.

Складністю традиційного сільськогосподарського страхування та його окремим недоліком є те, що процедура оцінки збитку, особливо у разі страхування від поіменованих ризиків, є суб'єктивною. Збиток і, відповідно,

страхове відшкодування визначаються з певною похибкою. Існують труднощі обчислення збитків, які відбулися від тієї або іншої ризикової події.

Страхові продукти з традиційного страхування можуть відрізнятися за обсягом страхового покриття. Сільгоспвиробник, обираючи страхові продукти із застосуванням франшизи або рівня покриття, а також у разі неповного пропорційного страхування залишає частину ризику на власному утриманні, та може заощадити свої кошти за рахунок менших страхових внесків.

Для цілей страхування врожаю та доходу ціна одиниці сільськогосподарської продукції найчастіше обчислюється як середня ринкова ціна закупівлі продукції середньої якості протягом місяця після збирання врожаю за попередні декілька років. Існує практика надання страхувальнику вибору з декількох варіантів цін – цінових опціонів.

Принципи індексного (параметричного) страхування суттєво відрізняються від традиційних продуктів.

Збиток в індексних договорах визначається за середньостатистичними даними по регіону (району, зоні), а не за індивідуальним збитком господарства. Підставою для виплати відшкодування є подолання спеціально побудованим параметром (індексом), певного тригерного рівня у визначеному напрямі. Збиток розраховується автоматично після одержання офіційних статистичних або метеорологічних даних на базі грошової вартості однієї одиниці відхилення індексу.

Позитивними характеристиками індексних продуктів є прозорість, простота й об'єктивність встановлення факту страхового випадку та розміру відшкодування. Однак терміни обчислення індексу залежать від швидкості опублікування даних, тому виплата може бути відстрочена на період затримки оприлюднення державної статистики.

Суттєвим недоліком індексного страхування є те, що господарство може мати збитки за індивідуальними показниками, але не одержати страхове відшкодування, або отримати і страхові виплати, і більшу врожайність, ніж середня за регіоном, зокрема за рахунок впровадження прогресивних агротехнологій. Такі потенційні ситуації називаються базисним ризиком невідповідності реальних збитків агропідприємства збиткам за регіоном.

Всі різновиди індексних продуктів можна поділити на страхування за індексом урожайності, страхування за індексом доходу, страхування за індексом погоди, страхування з використанням «проксі»-індексу.

Страховання за індексом урожайності дозволяє отримати страховий захист базуючись на даних середньої врожайності певної сільськогосподарської культури у регіоні (районі). Розрахунок страхової суми та виплати подібний до індивідуальних продуктів, але очікувана та фактична врожайності встановлюються за показниками органів державної статистики.

Страховання за індексом доходу подібне страхуванню за індексом урожайності. Очікувана та фактична ціна одиниці продукції встановлюється аналогічно традиційному страхуванню. Продукт може містити умови вибору: ціновий опціон та опціон тригерного рівня врожайності.

Погодні індексні продукти дозволяють відносно просто визначати збитки від впливу несприятливих погодних подій. Індексом для цілей погодного агрострахування обираються такі параметри як температурний поріг, кількість опадів тощо. Його можна використовувати для різних агрокультур і різних строків страхування. Можливі різновиди погодного індексного страхування: від пізніх весняних заморозків, від надлишкових опадів, від недостатньої суми ефективних температур, від недостатніх опадів, від температурного стресу.

Страхування з використанням «проксі»-індексу спирається на показники, що є «замінниками» індексу врожайності. Страхуванню підлягає вартість врожаю. Індекс будується на комбінації параметрів погоди в різні періоди вегетації рослин. Виявлення залежності врожайності від впливу погодних факторів дозволяє встановлювати зв'язок між втратами врожаю й відхиленнями комбінації погодних параметрів від середнього рівня. Наприклад, у разі сукупного впливу високої температури повітря та відсутності опадів втрата врожаю буде більшою, ніж у разі нормальної температури та відсутності опадів.

Вартість погодного індексу може бути встановлена у вигляді лінійної залежності або окремо для кожного шагу, зокрема кожного температурного градуса, кожних 10 мм опадів. Збиток в індексному (параметричному) сільськогосподарському страхуванні обчислюється як добуток зміни індексу, вартості одиниці індексу та застрахованої площі. Відхилення фактичної врожайності сільгоспідприємств від рівня середньої врожайності за регіоном буде існувати завжди. Для того, щоб реальні збитки підприємства корелювали з середньостатистичними за регіоном страховиками застосовуються певні заходи: новітні технології для отримання високоякісних даних (сервіси з даними супутників, приватні метеостанції тощо); розробка індексних продуктів для території з однорідними агрокліматичними умовами або до певного агротехнологічного сільгосппродукту (рослин з одноковою технологією вирощування); обрання домінуючих факторів впливу на вегетаційний розвиток рослин для побудови погодного індексу.

Перелічені особливості та характеристики страхових продуктів з агрострахування можуть використовуватися страховиком для побудови асортименту послуг. До продуктової лінійки варто включати продукти, що користуються попитом, та паралельно впроваджувати інновації у варіантах оновлення складових компонентів, зовнішньої оболонки продуктів, розробки аналогів продуктів інших страховиків або створення принципово нових страхових продуктів [1, с.143]. Попит аграріїв на страхування може змінюватись в умовах VUCA-світу. Проте існує стійка тенденція потреб залежно від обсягів агровиробництва. Великі сільгоспідприємства менш уразливі до базисного ризику, тому для них індексне страхування через меншу вартість є більш прийнятним. Для малих агровиробників традиційне страхування у будь-якому разі залишатиметься привабливішим, особливо якщо держава надає підтримку через субсидювання страхових платежів.

Список літератури

1. Ушкаренко Ю. В. Формування асортиментної політики страхових компаній в умовах VUCA-світу та креативної економіки / Ю. В. Ушкаренко, А. В. Чмут, О. Д. Осадчий // *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту.* – 2018. – Вип. 31. – С. 141-145.
2. Корват О. В. Формування структури страхових операцій у процесі надання страхових послуг / О.В. Корват, А. С. Кішінець // *Економіка і управління: виклики та перспективи : збірник матеріалів міжн. наук-практ. інтернет-конф.(м. Дніпропетровськ, 4–5 лютого 2013 р.).* – Дніпропетровськ : «Герда», 2013. – С. 293-295.
3. Гудзь Г. О. Розвиток страхових послуг в аграрному підприємстві / Г. О. Гудзь // *Наук. вісн. Ужгородського нац. ун-ту. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* – 2017. – Вип. 12(1). – С. 91-94.
4. Шинкаренко Р. Особенности страхования и страховых продуктов для агросектора (растениеводство) [Электронный ресурс] / Р. Шинкаренко. – Режим доступа : <https://forinsurer.com/public/06/06/29/2475>.
5. *Страховання: теорія та практика : навч.-метод. посіб.* / Н. М. Внукова, В. І. Успенко, Л. В. Временко та ін. ; за заг. ред. Н. М. Внукової. – Харків : Бурун Книга, 2009. – 656 с.